

यांचेशिवाय नमस्कार तो कोणाला करायचा? विभिन्न क्षेत्रातील निरामय प्रसिध्दी लाभलेले कऱ्हाडे

अमधून हर्दीकर

आध्यात्मिक क्षेत्र आणि वेदविद्या या क्षेत्रातील नामवंत कऱ्हाड्यांची माहिती या अंकापासून 'संपर्क'च्या वाचकांसाठी क्रमशः प्रकाशित करित आहोत.

'संपर्क'च्या आजवरच्या अंकांमधून यांच्याशिवाय नमस्कार तो कोणाला करायचा या शीर्षकाखाली प्रसिध्द होणाऱ्या नामवंत कऱ्हाड्यांची व्यक्तीशः माहिती आपण घेत आहोत. गेल्या काही भागांमधून आध्यात्मिक क्षेत्र आणि वेदविद्या या क्षेत्रातील नामवंत कऱ्हाड्यांची माहिती मिळवली. अशा नव्वदच्या वर क्षेत्रे आणि पंधराशे ते सोळाशे नामवंत कऱ्हाडे व्यक्तीमत्वांची काहींचा पूर्णपणे काहींचा केवळ नामतः अशा माझ्याकडे तयार आहेत. याची माहिती असलेल्या आणि या नावामध्ये रस असलेल्या अनेक लोकांनी माझ्याकडून ती माहिती नेली. त्यावर लेख हा लिहिलेला माझ्या वाचनात आला. संपर्क मध्ये हे लिखाण क्रमशः आणि कार्यकर्तृत्वा प्रमाणे विभागशः घ्यायचे ठरविले आहेत. गुणश्रेष्ठ कऱ्हाड्यांचे नांवही कोठे येता कामा नये याकरता झालेले प्रयत्न आणि आपल्याच ज्ञातीतील गुणवान लोकांविषयी माहिती करून घेण्याबाबतचा आमची पारंपारिक, सार्वत्रिक अनास्था या दोन गोष्टींमुळे ही नांवे देणारा एखाद दुसरा माझ्यासारखा भेटला तरी, या गोष्टींचे कौतुक होण्यापेक्षा टीका-टिप्पणच अधिक होईल याची माहिती आणि खात्री मला आहे, तरीही काही लोकांनी सुचविल्याप्रमाणे आज विभिन्न क्षेत्रांमधील काही मोजक्या नामवंत कऱ्हाडे व्यक्तीमत्वांची नांवे येथे देत आहे. यानंतर अनेक क्षेत्रात प्रथम असलेल्या कऱ्हाडे व्यक्तीमत्वांचा थोडक्यात परिचय आणि नंतर साहित्य, गाणी, नाट्य, राजकारण, संगीत, वृत्तपत्र आणि माध्यमे, डॉक्टर्स, वकील, संस्कृत, शास्त्रे, सामाजिक-सांस्कृतिक क्षेत्रातले कार्यकर्ते इ. अनेक विभागातील नामवंत कऱ्हाडे व्यक्तीमत्वांचा परिचय आपण करून घेऊ.

या माहितीचा उपयोग करून कोणत्याही बाबतीत आपण तौलनिक दृष्ट्या कोठेही, केव्हाही कमी नाहीच आहोत, याची जाणीव होईल. माझ्या माहितीप्रमाणे कऱ्हाडे व्यक्तीमत्वे दुराभिमानाने पेटलेली नाहीत. त्यामुळे स्वतः विषयीचा खोटा अभिमान, त्यातून उत्पन्न होणारी इतरांविषयी तुच्छता बुध्दी, दुसऱ्याचा तिटकारा, जमेल तिथे व जमेल तेवढे दुसऱ्या ज्ञातीतील नामवंतांचा द्वेष-मत्सर-तिटकारा-निंदा या गोष्टी कऱ्हाडे लोकांजवळ अभावानेच आढळतात म्हणून याचा उपयोग केवळ माहिती आहे एवढ्यापुरता होईल. आणि काळवेळ बघून कऱ्हाड्यांची निंदा करणाऱ्याला या माहितीच्या साहाय्याने उत्तर

देण्याचे सामर्थ्य येईल. असा लेख हा माहिती देण्यामागे आहे. आज केवळ कार्यक्षेत्र अभिव्यक्ति नामे एवढेच पाहू.

भारतीय शास्त्रीय संगीत :

स्वरभास्कर - भास्कर बुवा बखले, पद्मभूषण- यशवंत बुवा मिराशी, पद्मश्री-जितेंद्र अभिषेकी, पं. जगन्नाथ बुवा पंढरपूरकर (मुळ नांव निगुडकर), सुमती मुटाटकर, पं. जगन्नाथ बुवा पुरोहित, श्री. शंकरराव सप्रे, पं. राजाराम बुवा पराडकर, पं. दत्तोपंत जांभेकर, पं. वामनराव पाध्ये, पद्मश्री उल्हास कशाळकर, पं. श्रीकांत बाक्रे, देवकी पंडित, पं. गुण्ये, बकुल पंडित, पं. उदय भवाळकर, पं. शैलेश भागवत.

साहित्य-काव्य नाट्य क्षेत्र :

मोरोपंत पराडकर, भास्कर रामचंद्र तांबे, यशवंत दिनकर पेंढारकर, पद्मभूषण-विष्णू सखाराम खांडेकर, बळवंत पांडुरंग तथा अण्णासाहेब किलोस्कर, शंकर केशव कानेटकर, वसंत कानेटकर, ग. त्र्यं. माडखोलकर, वि. सी. गुर्जर, भ.श्री. पंडित, अनंत गोपाळ शेवडे, स्वानंद करकरे, इंदिरा संत, प्रभाकर पाध्ये, आनंद साधले, दत्तो वामन पोतदार, दुर्गा भागवत, वि. वा. हडपे, सुरेश भट, माधव केशव काटदरे, ह. श्री. शेणोलीकर, वि. नो. महाजनी, मा. वि.

With Best Compliments from.

Reindeer Apparels

for
jerkins and jackets

Manini Gurjar

1275, Shukrawar Peth,
Neha Apartments,
Subhash Nagar, L.No. 6,
Pune - 411 002

Phone : 020-24476336, 24483225

Fax : 020-24454787

E-mail : dispomed@vsnl.com

किबे, पंडित सप्रे, कॅप्टन वासुदेव बेलवलकर, भा. रा. भागवत, रा. अ. काळेले, भालचंद्र पेंढारकर, सुधीर मोघे

सामाजिक-सांस्कृतिक क्षेत्रे :

पं. श्रीपाद दामोदर सातवळेकर, श्री. माधवराव स. गोळवळकर गुरुजी, डॉ. एन. एस. हर्डीकर, पं. श्रीपाद शास्त्री किंजवडेकर, दुर्गा भागवत, दत्तो वामन पोतदार, डॉ. हरीभाऊ वाकणकर, पद्मभूषण-शालिनीताई मोघे, धर्मसिंधुकार बाबा भट्ट पाध्ये, राजारामशास्त्री भागवत, बाळशास्त्री जांभेकर, ह. रा. महाजनी, प्रभाकर पाध्ये, गोपिनाथ तळवलकर, शंकरराव जावडेकर, रियासतकार सरदेसाई, चं. शं. शेजवलकर, प्रभाकर पणशीकर, स्वामी चक्रधर, माधवराव मुळ्ये, रामकृष्ण शंकर ताटके, माधवराव वैद्य, इंदुताई टिकेकर,

विचारवंत :

स्वामी चक्रधर, चं. शं. शेजवलकर, दत्तो वामन पोतदार, प्रभाकर पाध्ये, अरुण टिकेकर, रामकृष्ण शंकर ताटके, गं. दे. आंबेकर, ह. रा. महाजनी, शं. पां. पंडित, शं. द. जावडेकर, पु. ग. मावळकर, माधवराव सप्रे, सरदेसाई, बालाजी तांबे, कुसुम नारगोळकर, भाऊसाहेब नेवाळकर.

आयुर्वेदाचे अभ्यासक :

रामकृष्ण हरी भडकमकर, भालचंद्र कृष्ण भाटवडेकर, पुरुषोत्तमशास्त्री नानल, बालाजी तांबे, विष्णू कृष्णशास्त्री पुराणिक, दत्तात्रय कृष्णसांडू, ग. कृ. गर्दे, मयुरेश आगटे, नारायण वामन पुरोहित, भि. के. पाध्ये, गुण्ये

राजकारणपटू :

मोघे, भारतरत्न-गोविंद वल्लभ पंतपराडकर, बाळासाहेब खेर, गणेश वासुदेव मावळकर, शंकरराव देव, कॉम्प्रेड-श्रीनिवास सरदेसाई, सीमा रामपंत खेर, लक्ष्मीबाई नेवालकर, नारायण कृष्ण शेजवलकर, लक्ष्मण बळवंत भोपटकर, पद्मभूषण वि. सी. सरवटे, आत्माराम गोविंद खेर, प्रकाश जावडेकर.

गणिती-रँग्लर :

ग. स. महाजनी, रँग्लर-विष्णुपंत नारळीकर, रँग्लर-जयंत नारळीकर, रँग्लर-अनंत नारळीकर, प्रो. हुजूरबाजार गो. शं., प्रो. चं. भि. हर्डीकर, डॉ. श. अ. कात्रे, डॉ. राजेंद्र गुर्जर, डॉ. रमेश टिकेकर

मराठी नट/नटी :

पद्मश्री दाजी भाटवडेकर, प्रभाकर पणशीकर, शरद तळवलकर, श्रीकांत मोघे, रविंद्र महाजनी, भालचंद्र पेंढारकर, इला भाटे, उदय टिकेकर, उत्तरा बावकर, नंदा पातकर, रिमा भडभडे, पल्लवी आठल्ये, भार्गवी चिरमुले, उर्मिला कानेटकर, विष्णू चिंचाळकर, किशोरी शहाणे, अण्णासाहेब किलोस्कर

असेंब्ली स्पीकर्स :

गणेश वासुदेव मावळकर, सीतारामपंत खेर, मुकुंद सखाराम नेवाळकर

चित्रकला, शिल्पकला :

माधव श्रीपाद सातवळेकर, गोपाळराव देऊस्कर, गोपाळ गुर्जर, श्रीपाद दामोदर सातवळेकर, तेजस पराडकर, वसंत हळबे, विष्णुपंत चिंचाळकर, रामकृष्ण वामन देऊस्कर, सदानंद बाक्रे, राजेंद्र ढवळे, उपेंद्र आठल्ये, वसंत नवाथे, प्रशांत हिलेकर

अध्यात्मविद्या व योगविद्या :

स्वामी चक्रधर, ब्रह्माभूत वासुदेवानंद सरस्वती टेंभेस्वामी, गजानन महाराज पांडुरंग नाटेकर. शंकर गजानन पुरोहितस्वामी, काका महाराज पुराणिक, रंगावधूत वळामे महाराज, योगी जगन्नाथ गणेश गुण्ये, बाबा महाराज गर्दे, गोदावरी माताजी, जांभेकर महाराज, दामोदरपंत देव, दत्तमहाराज पिंगे, चिमणभट्ट नवाथे, माधव बाळकृष्ण टिकेकर, नारायणस्वामी हर्डीकर

नृत्य :

रोहिणी भाट्ये, क्षमा भाट्ये, शर्वरी जमेनिस

भारतीय विद्या :

विद्वत् रत्न वासुदेवशास्त्री पणशीकर, महामहोपाध्याय लक्ष्मणशास्त्री पणशीकर, पं. अनंतशास्त्री धुपकर, पं. बाबा भट्ट पाध्ये, डॉ. एस. के. बेलवलकर, डॉ. वा. वि. मिराशी, पं. राजाराम शास्त्री भागवत, डॉ. पी. डी. गुण्ये, डॉ. जी. व्ही. देवस्थळी, श्री. बाळशास्त्री जांभेकर, डॉ. पद्मभूषण व्ही. एस. वाकणकर

पत्रकार :

श्री. बाळशास्त्री जांभेकर, ह. रा. महाजनी, प्रभाकर पाध्ये, बाबुराव पराडकर, सखाराम गणेश देऊस्कर, कृष्णाजी नारायण आठल्ये, श्री. रा. टिकेकर, गोविंद तळवलकर, ग. चं. परांडे, अरुण टिकेकर, विनय हर्डीकर, विजय कुवळेकर, ग. चं. माडखोलकर, शंकरराव किलोस्कर, माधव खंडकर

सामाजिक कार्यकर्ता :

सिंधुताई भोपटकर, कुसुम नारगोळकर, इंदिराबाई हळबे, रामकृष्ण शंकर ताटके, चंद्राताई किलोस्कर, इंदुताई टिकेकर, तात्यासाहेब सरवटे, जनार्दन हरी चिंचाळकर, विष्णुशास्त्री पंडित, वि. म. हर्डीकर

संस्कृत पंडित :

महामहोपाध्याय गोपाळ महादेव पाध्ये गुर्जर, म. म. वासुदेव महादेव पाध्ये गुर्जर, विद्यारत्न दत्तात्रेय शास्त्री निगुडकर, व्याकरणरत्न बाळकृष्ण गणेश हर्डीकर, व्याकरणरत्न वामन बाळकृष्ण भागवत, आचार्य रघुनाथ गणेश हर्डीकर, पं. श्रीपादशास्त्री किंजवडेकर, पं. अच्युत बाळकृष्ण पाध्ये गुर्जर, पं. रामकृष्ण गणेश बोरवणकर, पं. दत्तात्रेय शास्त्री तांबे, पं. देवदत्त पाटील

शिक्षणशास्त्र तज्ज्ञा :

डॉ. सीताराम दामोदर सातवळेकर, श्री. नानासाहेब हर्डीकर, श्री. रा. प. सबनीस, वामनराव तोफखाने, शंकरराव पेंढारकर, यमुनाताई हिलेकर, दादासाहेब सरदेशपांडे, विष्णु चंबक ताटके, डॉ. मो. दि. पराडकर, नानासाहेब नारळकर, डॉ. पी. एल. शेजवलकर, डॉ. जा.

(पुढील मजकूर पान..१९ वर)

(पान..१४ वरून)

ना. पळसुले, दत्तो वामन पोतदार, त्र्यंबक भिकाजी हर्डीकर, दत्तोपंत कुलकर्णी, रंगलर महाजनी, रंगलर विष्णुपंत नारळीकर

म्युझिक कंपोजर्स :

मधुकर गोळवलकर, बाळ पळसुले, प्रभाकर पंडित, शंकरराव कुलकर्णी, गोविंदराव टेंब्ये, अण्णासाहेब किलोस्कर, सचिन जांभेकर, शरद जांभेकर, भास्करबुवा बखले, कमलेश भडकमकर, विकास भाटवडेकर.

मुख्यमंत्री :

बाळ गंगाधर खेर, गोविंद वल्लभ पंतपराडकर

हृदयरोग तज्ज्ञ आणि हार्ट सर्जन :

डॉ. एच. व्ही. सरदेसाई, अनिल काटदरे, अनिरुद्ध चांदोरकर, आर. जी. हर्षे, शेखर आंबर्डेकर, समीर गर्दे, बा. आर. कळके, ए. पी. चौकर, आशुतोष अवधूत हर्डीकर

राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय सन्मान मिळविलेले शास्त्रज्ञ :

डॉ. शं. पां. आघारकर, डॉ. कमला भागवत (सोहोनी), डॉ. जयंत नारळीकर, डॉ. प्रमोद मोघे, डॉ. आर. जी. भाटवडेकर, डॉ. आनंद गर्दे, डॉ. सुहास प्रभाकर काटदरे, डॉ. शेखर गर्दे, डॉ. आनंदवर्धन हर्डीकर, डॉ. योगेश शौचे, डॉ. अशोक सप्रे

या प्रत्येक क्षेत्रातील काही थोडीच नावे येथे दिली आहेत. प्रसिद्धीचा मनापासून तिटकारा असल्यामुळे आपल्या अनेक लोकांची त्या त्या क्षेत्रात गुणवान असूनही नावे समजत नाहीत. इतर समाजातील गुणवान लोकांची नावेही प्रसिद्ध होता कामा नयेत याकरिता प्रयत्नशील व्यक्ती मिडियामध्ये आहेत; त्यांचीही मदत हे लोक अप्रसिद्ध राहण्यात होते. भारतातील पहिले फ्लाइंग लेफ्टनंट श्री. केशव विठ्ठल ठाकूर वय वर्षे ९२ आज पुण्यात राहतात, हे आपल्याला माहित नसते. आपल्या वयाइतके पी. एच. डी. विद्यार्थी, च्याऐंशी - ज्यांनी घडवले ते डॉ. पी. सी. शेजवलकर पुण्यात असतात. शेजारच्या बारामतीतील श्री. अण्णासाहेब शेंबेकर, मोरोपंत पराडकर आमच्या आठवणीत नसतात. पहिली विमा कंपनी आणि पहिली बँक निर्माण करणारे सातारचे अण्णासाहेब चिरमुले आम्हाला माहित नसतात.

नवीन संस्कृतीचा विचार आणि परिचय ज्यांच्या विचारांमुळे भारतात सुरू झाला असे डॉ. य. दि. फडके म्हणाले, त्या आचार्य बाळशास्त्री जांभेकर यांचा जन्म होऊन २०.०२.२०१२ ला दोनशे वर्षे झाली याचा कऱ्हाड्यांना पत्ता नसतो. १९९४ मध्ये मोरोपंत पराडकरांना जाऊन दोनशे वर्षे झाल्यानिमित्ताने पंढरपूरला तीन दिवसांचे संमेलन मोरोपंतांच्या साहित्यावर श्री. वा. ना. उत्पात या देशस्थ ब्राह्मणाने भरविले. त्याची वार्ताही आम्हाला नसते. कौतुक त्याहूनही नाही. १९५० ते १९६४ अशी पंधरा वर्षे सतत ज्यांनी बुद्धिबळ स्पर्धेत वर्चस्व दाखवले त्या श्री. रामचंद्र सप्रे यांचे नाव आपण विसरलो. महानुभव धर्मसंस्थापक महायोगी स्वामी चक्रधर हा पहिला कर्तासुधारक - शेजारच्या फलटणमध्ये जन्मलेला कऱ्हाडा! देवरुखच्या कृष्णाजी गद्रे यांनी स्वतः मिळविलेले १५ लाख रुपये देऊन एक ट्रस्ट निर्माण करून पूज्य श्री. गोळवळकर गुरुजी यांचे नावाने ५१,००० रुपयांची

तीन ऑवॉर्ड्स त्या रकमेच्या व्याजातून दरवर्षी देतात. हेही आपणाला माहित असू दे. अण्णासाहेब चिरमुले यांच्या नावाने एक लाखाचा पुरस्कार दरवर्षी सातान्यात दिला जातो. प्रभाकर पणशीकरांच्या नावाचा एक लाखाचा पुरस्कार दरवर्षी महाराष्ट्र शासन देते. किती जणांच्या बाबतीत सांगू?

ही सर्व गुणवान, कीर्तीमान, भाग्यशाली माणके या समाजात जन्माला आली. संख्येने अत्यंत छोट्या अशा या समाजाने सदगुणांच्या राशींनी ओथंबलेली... अनेक मानवरत्ने इतिहास काळापासून तयार केली. अगदी मोजकी अशी वीस-एकवीस कार्यक्षेत्रे या लेखात दिली. एकूण नव्वदच्यावर कार्यक्षेत्रामध्ये १५००-१६०० कर्तबगार कऱ्हाड्यांची महाराष्ट्रापुरती मर्यादित नावे मला मिळवता आली. ती याहूनही खूप आहेत. दुसऱ्याच्या गुणांमुळे सुखावणारी, सदगुण कोणत्याही जाती धर्मातील असोत त्यांचे कौतुकच करणारी, स्वतःचा प्रचार-प्रसार न करणारी, इतरांविषयी निंदा-द्वेष-मत्सर-असूया यांचा प्रसव न करणारी अशी ही ज्ञाती आहे. यांचेशिवाय नमस्कार तो कोणाला करायचा?

नेहमीच वाचा :

www.thekarhaadaa.org

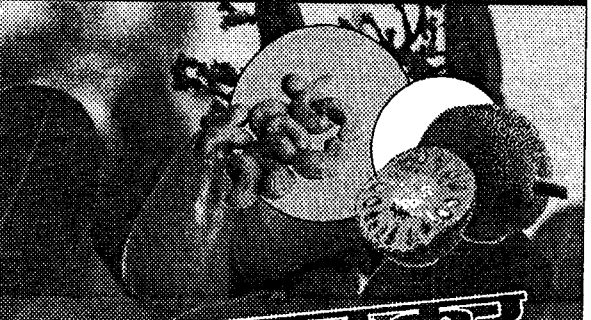
संपर्क : अवधूत हर्डीकर

१६, ए. गणेशकृपा सोसायटी,

परमहंस नगर, पौड रोड, पुणे - ४११ ०३८

फोन : ०२०-२५३८०२०१

सर्व कऱ्हाडे ब्राह्मण परिवारास हार्दिक शुभेच्छा!

फणसळकर

कोंकण काजू

उत्पादक :

कोकण काजू सांडगी मिरची
फणस-तळलेले गरे काजूकतली

प्रा. सौ. मृणालिनी विजय फणसळकर

मु. पो. - आंगले, ता. राजापूर, जि. रत्नागिरी
फोन. : ९४२२२९६५५३, ०२३५३-६५६२५१